

Píseň o Klytaimnéstře

Costanza
Casati

Královny se dělí na
nenáviděné a zapomenuté.
A ty nehodláš jen tak
zmizet v propadlišti času.

Přeložil Jiří Chodil

Píseň o Klytaimnéstře

COSTANZA CASATI

PÍSEŇ o Klytaimnéstře

Přeložil Jiří Chodil

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou bez souhlasu nositele práv zakázány.

Copyright © Costanza Casati 2023

First published as *Clytemnestra* in 2023 by Michael Joseph.

Michael Joseph is part of the Penguin Random House group of companies.

Translation © Jiří Chodil, 2025

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2025

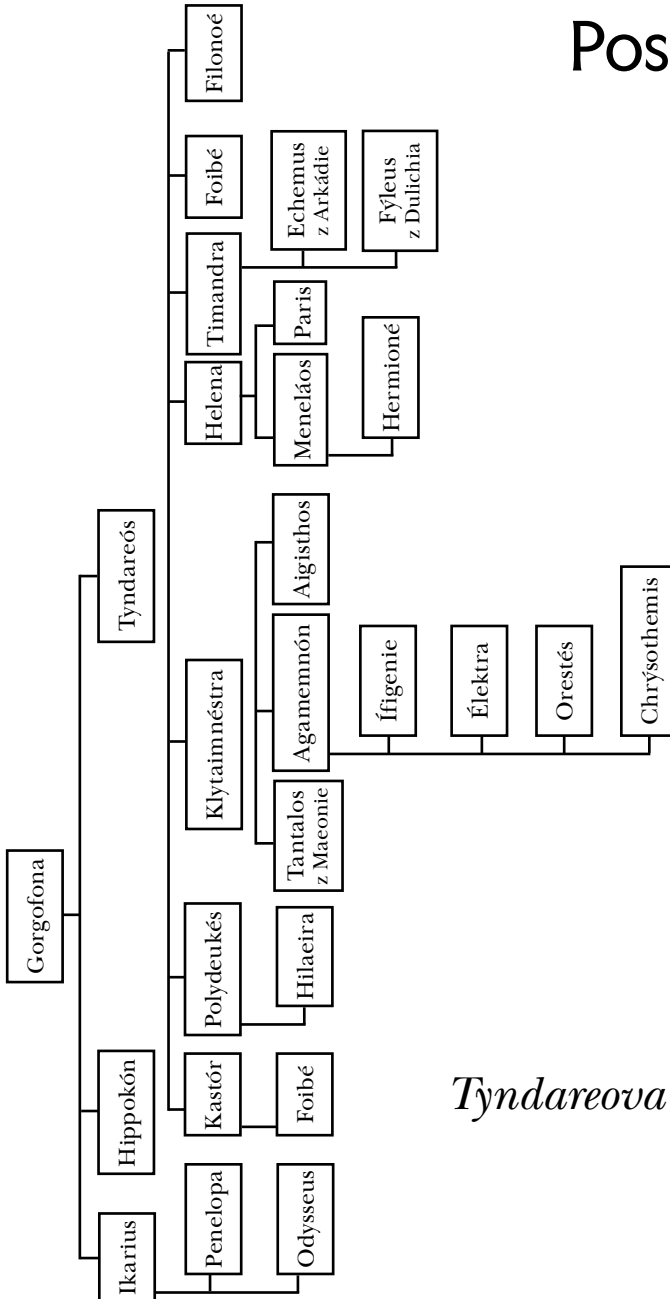
All rights reserved

ISBN 978-80-7625-873-0 (ePub)

ISBN 978-80-7625-872-3 (pdf)

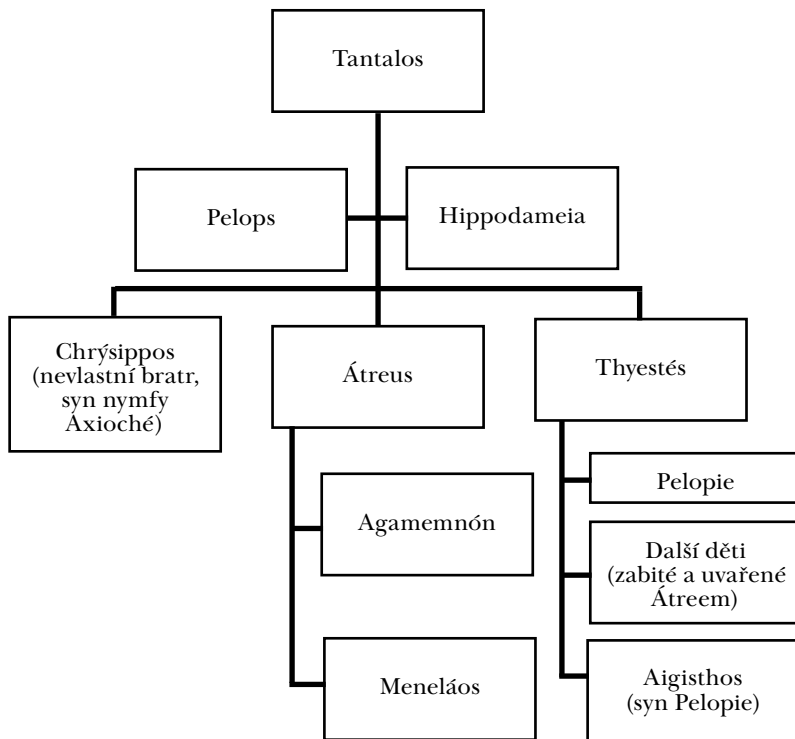
ISBN 978-80-7625-313-1 (print)

Postavy

Tyndareova rodina

Átreova rodina

Rod Tyndareův

Tyndareós: král Sparty, syn Gorgofony, manžel Lédy

Léda: královna Sparty, dcera aitólského krále Thestia, manželka Tyndarea

Kastór a Polydeukés: dvojčata, známá jako Tyndaridai (synové Tyndarea) a později jako Dioskurové (v římské mytologii), synové Lédy

Klytaimnéstra: spartská princezna a později mykénská královna, dcera Lédy

Helena: spartská princezna a královna. Později známá jako

Helena Trojská. Podle mýtu je Helena dcerou Lédy a Dia, který královnu znásilnil v podobě labutě

Timandra: spartská princezna a později arkádská královna, dcera Lédy

Foibé a Filonoé: dcery Lédy

Ikarius: Tyndareův bratr, manžel Polykasté, král Akarnánie, bratr Tyndarea, otec Penelopy

Penelopa: princezna Akarnánie a pozdější královna Ithaky, sestřenice Klytaimnéstry, manželka Odyssea

Hippokón: Tyndareův a Ikariův nevlastní bratr, zabitý Héraklem

Afareus: další z nevlastních bratrů Tyndarea a Ikaria, otec Ídása a Lynkea

Ídás a Lynkeus: princové z Messénie

Foibé a Hilaeira: messénské princezny známé jako Leucippidy (dcery bílého koně), zaslíbené Lynkeovi a Ídásovi a „ukradené“ Kastórem a Polydeukem

Rod Átreův

Átreus: syn Pelopse a Hippodameie, mykénský král. Starší bratr Thyesta a nevlastní bratr Chrysippa. Příběh jeho rodu je v mýtech bezkonkurenčně nejkrutější a nejzkaženější. Átreus je otcem Agamemnóna a Meneláa

Agamemnón: manžel Klytaimnéstry, velitel řeckého loďstva během trojské války

Meneláos: král Sparty, manžel Heleny

Thyestés: mykénský král, který se po smrti bratra Átreia zmocnil jeho trůnu. Měl tři syny, které Átreus všechny zabil. Poté co mu věštyně poradila, že pokud bude mít syna s vlastní dcerou, tento syn Átreia zabije, Thyestés znásilnil svou dceru Pelopii a stal se otcem Aigistha

Aigisthos: vrah svého strýce Átreia, bratranec Agamemnóna a Meneláa, milenec Klytaimnéstry

Áeropé: dcera Katreia, krétského krále, Átreiova manželka, milenka jeho bratra Thyesta

Další postavy

Théseus: řecký hrdina, únosce Heleny, aténský král

Peirithoos: král Lapithů, Théseův přítel

Kyniska: jedna ze spartiat

Krysante: Sparťanka, milenka Timandry

Tantalos: král Maeonie, první manžel Klytaimnéstry¹

Kalchás: věštec řeckých vojsk

Leon: ochránce a rádce Klytaimnéstry v Mykénách

Eiréné: Klytaimnéstrina služebná a důvěrnice v Mykénách

Polydamas, Kadmus, Lykomédés: mykénští stařešinové

Erebus: kupec

Kassandra: trojská princezna, Apollónova kněžka, dcera Hekuby
a Priama. Po trojské válce se stává konkubínou krále
Agamemnóna

Odyseus: král Ithaky, Láertův syn, polutrop, manžel Penelopy

Aiás Velký: princ ze Salamíny, syn Telamónův, bratranec hrdiny
Achilla

Teukros: nevlastní bratr Aiáse

Aiás Menší: hrdina z Lokridy

Nestór: král z Pylosu

Filoktétés: princ z Thesálie, slavný lučištník

Menestheus: aténský král

Diomédés: argoský král

Ídomeneus: krétský princ

Efenor: hrdina z Euboie

Macháón: Asklepiův syn, znalec léčitelského umění

¹ Tantalos z Maeonie je postava více či méně mytická. Prameny se o něm zmiňují pouze jako o prvním manželovi Klytaimnéstry, jeho život a původ jsou však zahaleny tajemstvím. Král Tantalos, předek Átreův, který byl za své činy bohy odsouzen k věčným mukám, a Tantalos z Maeonie jsou dvě různé osoby. Pozn. redakce.

ČÁST PRVNÍ

Nenalezne klidu
žena silná, žena hrdá

Nenalezne lásku
ta, jež korunou se skví

Miluje-li příliš
chlípnou zvána bude

Je-li mocná
krutou zvána bude

Zatouží-li po pomstě
zešilela

Králové jak hvězdy září
Jejich moc je velkolepá
Božská

Královny však nesou smrt
Nestoudné jsou
Kleté

1. KOŘIST

Klytaimnéstra hledí dolů do strmé rokle, ale nevidí mrtvá těla. Pátrá zrakem po rozbitých lebkách, zlomených kostech, mrtvolách okousaných divokými psy a oklovaných supy, ale nic. Mezi puklinami roste jen několik statečných květů, jejichž okvětní lístky jsou proti temnotě rokle bílé. Diví se, jak mohou růst na takovém místě smrti.

Když byla malá, žádné květiny tam dole nebyly. Pamatuje si, jak se jako dítě krčila v lese a dívala se, jak stařešinové táhnou zločince a slabé děti nahoru po stezce a shazují je do rokle, které Sparťané říkají Ceadas. Dole jsou skály ostré jako čerstvě odlitý bronz a kluzké jako syrové ryby. Klytaimnéstra se tam schovávala a modlila se za všechny ty muže, jejichž smrt měla být dlouhá a bolestivá. Za děti se modlit nemohla. To pomyšlení ji zneklidňovalo. Když přistoupila blíž k okraji rokle, cítila, jak ji na kůži hladí jemný vánek. Matka jí vyprávěla, že mrtvá nemluvnata leží cí na dně Ceadasu promlouvají prostřednictvím větru. Ty hlasy šeptaly, ale Klytaimnéstra nedokázala zachytit jejich slova. Nepochávala tedy svou mysl bloudit a dívala se na slunce, prodírající se skrz listnaté větve.

Costanza Casati

Nad lesem se vznáší děsivé ticho. Klytaimnéstra ví, že ji někdo sleduje. Rychle sestoupí z vyvýšeniny, rokli nechává za sebou, snaží se nezakopnout o kluzké kameny, které tvoří loveckou stezku. Vítr je chladnější, obloha temnější. Když před několika hodinami opouštěla palác, vycházelo slunce, hrálo ji na kůži a tráva na jejích podrážkách byla mokrá. Její matka už seděla v trůnním sále, tvář jí zářila v oranžovém světle, a Klytaimnéstra proklouzla kolem dveří dřív, než ji stačila zahlédnout.

Za stromy se náhle cosi pohne, ozve se zvuk drceného suchého listí. Klytaimnéstra uklouzne a řízne se dlaní o ostrou hranu skály. Když vzhledne, připravená se bránit, zírají na ni dvě velké tmavé oči. Jelen. Zatne pěst a pak si otře ruku o tuniku dřív, než krev stihne zanechat stopy pro jejího lovce.

Někde daleko nad sebou slyší vlčí vytí, ale nutí se jít dál. Spartští chlapci jejího věku bojují s vlky a pantery ve dvojicích jako součást výcviku. Klytaimnéstra si jednou oholila hlavu jako oni a šla s nimi do tělocvičny v naději, že se bude moci zúčastnit. Když to matka zjistila, dva dny jí nedala najíst. „Součástí výcviku je nechat spartské chlapce hladovět, dokud nejsou nuceni krást,“ řekla. Klytaimnéstra trest vydržela – věděla, že si ho zaslouží.

Potok vede k prameni a k malému vodopádu. Nad ním vidí puklinu, vchod do jakési jeskyně. Začne šplhat po mechem porostlých skalách po stranách pramene. Ruka ji zabrní, smekne se na povrchu skály. Luk má přehozený přes záda, dyka jí volně visí na opasku a rukojeť se jí tiskne ke stehnu.

Na vrcholu se zastaví, aby popadla dech. Utrhne si kus tuniky, namočí ji do průzračné vody pramene a omotá si ji kolem krvácející ruky. Koruny dubů splývají s tmavnoucí oblohou a pro její unavené oči je vše rozmazané. Ví, že je dole příliš vidět. *Čím výš vylezeš, tím lépe*, říkává vždycky její otec.

Vyškrábe se na nejvyšší strom a zůstane ležet na větvi. Pozorně naslouchá, pevně přitom drží dyku. Měsíc je vysoko na obloze,

PÍSEŇ O KLYTAIMNÉSTŘE

připomíná jí jasný a chladný stříbrný štít. Všechno je tiché, až na vodu v prameni pod ní.

Větev zapraská a ve tmě před ní se objeví dvě zlaté oči, zkoumají ji. Klytaimnéstra zůstává nehybná, krev jí pulzuje ve spáncích. Na stromě naproti ní vyklouzne ze stínu stříbrná silueta a odhalí hustou srst a špičaté uši. Rys.

Šelma skočí a dopadne na její strom. Tím nárazem Klytaimnéstra ztratí rovnováhu. Sevře větev, ale nehty se jí zlomí, dlaně sklouznou. Spadne na blátivou zem. Na vteřinu oslepne, dech se jí zatají. Zvíře se na ni snaží skočit, ale její ruce rychle popadnou luk a šípy. Vystřelí a převalí se na bok. Rysí drápy ji škrábnou do zad a ona vykřikne.

Zvíře stojí zády k úzké štěrbině, která vede do jeskyně. Žena a rys na sebe chvíli hledí. Pak Klytaimnéstra, rychlá jako útočící had, vrazí zvířeti dýku do ramene. Rys zavřeští a Klytaimnéstra proběhne kolem něj směrem k černé jeskyni. Stěží projde štěrbinou, protáhne dovnitř hlavu a boky, ponoří se do tmy a čeká. Modlí se, aby jeskyně neměla jiný vchod a dalšího obyvatele.

Její oči si pomalu zvykají na šero. Luk a většina šípů jsou jakž-takž v pořádku, odloží je stranou. Sundá si zakrvácenou tuniku a opře se zády o chladnou skálu. Její dech se ozývá ve vlhkém vzduchu, jako by dýchala sama jeskyně. Může ji v tuto chvíli vidět bohyně Artemis? Přála by si to, i když jí otec vždycky říkal, aby se bohy neobtěžovala. Její matka naopak věří, že lesy skrývají tajemství bohů. Jeskyně jsou pro ni úkryty, myslí, které přemýšlejí a žijí životy tvorů, jež v průběhu času hostily. Ale možná má otec pravdu: tahle jeskyně zní prázdně jako chrám v noci. Ozývá se jen sténání zraněného rysa, které se vzdaluje a zase přibližuje.

Když zvíře umírá, přileze Klytaimnéstra blíž k puklině a vykoukne ven. Na blátivé zemi se nic nehýbe. Vklouzne zpátky do tuniky, cukne sebou, když se jí přilepí na ránu, a pak opustí jeskyni, boky si přitom odře o hladké kameny.

Costanza Casati

Rys leží blízko pramene, jeho krev se rozlévá po oranžových listech jako víno na podlaze síně. Klytaimnéstra dokulhá až k němu blíž a vytáhne dýku. Zvíře má otevřené oči, odráží se v nich měsíc. Stále se z nich dá přečíst překvapení a smutek. Neliší se příliš od očí mrtvého člověka. Klytaimnéstra přiváže zvířecí tlapy k toulci a vydá se na cestu v naději, že do rána bude doma.

Věřící, že matka bude na její lov pyšná.

2. JEDNA DÍVKA VÍTĚZÍ, DRUHÁ PROHRÁVÁ

„Zpomal, Klytaimnéstro! Artemis mě zabije, jestli budu zase druhá!“

Klytaimnéstra se rozesměje, ten zvuk se rozléhá jako ptačí zpěv po pláni. „To neudělá. Matka ti říkala, abys běžela rychleji!“

Běží mezi řadami olivovníků a fíkovníků, do vlasů se jim zachytává listí, bosé nohy šlapou po spadaném ovoci. Klytaimnéstra je rychlejší. Ruce jí pokrývají škrábance a modřiny a v očích se jí zračí odhodlání doběhnout k řece jako první. Za ní supí Helena a křičí na ni. Kdykoli sluneční paprsky zachytí její vlasy, rozzáří se stejně jasně jako zralé ovoce kolem ní.

Klytaimnéstra se vynoří z háje na sluncem rozpálenou zem. Země ji pálí do nohou, a tak skočí na vysušenou travu. Zastaví se, až když doběhne k řece, pohlédne na svou postavu zrcadlící se ve vodě. Je špinavá, rozcuchaná.

„Počkej na mě,“ volá Helena.

Klytaimnéstra se otočí. Její sestra se zastavila na okraji háje, tuniku má potem mokrou. Celá ale září. „Proč musíš ve všem tak spěchat?“ ptá se Helena.

Costanza Casati

Klytaimnéstra se rozesměje. Prostí Sparťané sice považují Helenu málem za bohyni, ve skutečnosti je to ale její sestra, která určuje, co a jak se bude dělat. „Protože je horko,“ pokrčí Klytaimnéstra rameny. Odhodí tuniku a vstoupí do řeky. Dlouhé vlasy kolem ní tančí jako mořské řasy. Svěží ranní vánek mírní letní horko. Podél břehů řeky Eurótás bojuje mezi vyprahlými pláněmi a drsnými horami o život několik rudých sasanek. Nedaleko břehů se táhne úzký pruh úrodné půdy s olivovníky a fíkovníky prodírající se úhorem, jako se sluneční paprsek prodírá zataženou oblohou. Helena stojí kousek od břehu, voda jí sahá po stehna. Vždycky se dlouho osměluje, stříká si vodu na tělo rukama.

„Pojď.“ Klytaimnéstra k ní připlave a obejmě ji kolem pasu.

„Je mi zima,“ zasténá Helena, ale přesto kráčí dál do vody. Když se ji Klytaimnéstra snaží pustit, Helena se přitiskne k jejímu tělu a nasává z ní teplo, seč může.

„Ty nejsi žádná Sparťanka,“ usklíbne se dobrácky Klytaimnéstra.

„Nejsem jako ty. Kdybys byla muž, patřila bys mezi nejsilnější bojovnice v Řecku.“

„Už teď patřím mezi nejchytřejší ve Spartě,“ řekne Klytaimnéstra a znovu se usklíbne.

Helena se zamračí. „Takové věci bys neměla říkat. Víš, co matka říká o pýše.“

„*Pýcha, která předchází pád*,“ deklamuje Klytaimnéstra znuděně. „Ale otec o sobě vždycky prohlašuje, že je nejstatečnější bojovník ve Spartě, a nikdo ho ještě nepotrestal.“

„Otec je král. My ne, takže bychom neměly hněvat bohy,“ trvá na svém Helena.

Klytaimnéstra se rozesměje. Její sestra, která si žije, jako by byla nad všechny a vše povznesena, ji jako obvykle pobaví. „Pokud ty jsi nejkrásnější žena v celé naší zemi i mimo ni, tak já si klidně můžu dovolit být ta nejchytřejší. Nevím, proč by se kvůli tomu měli bohové zlobit – stejně budou vždycky chytřejší a krásnější.“